

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

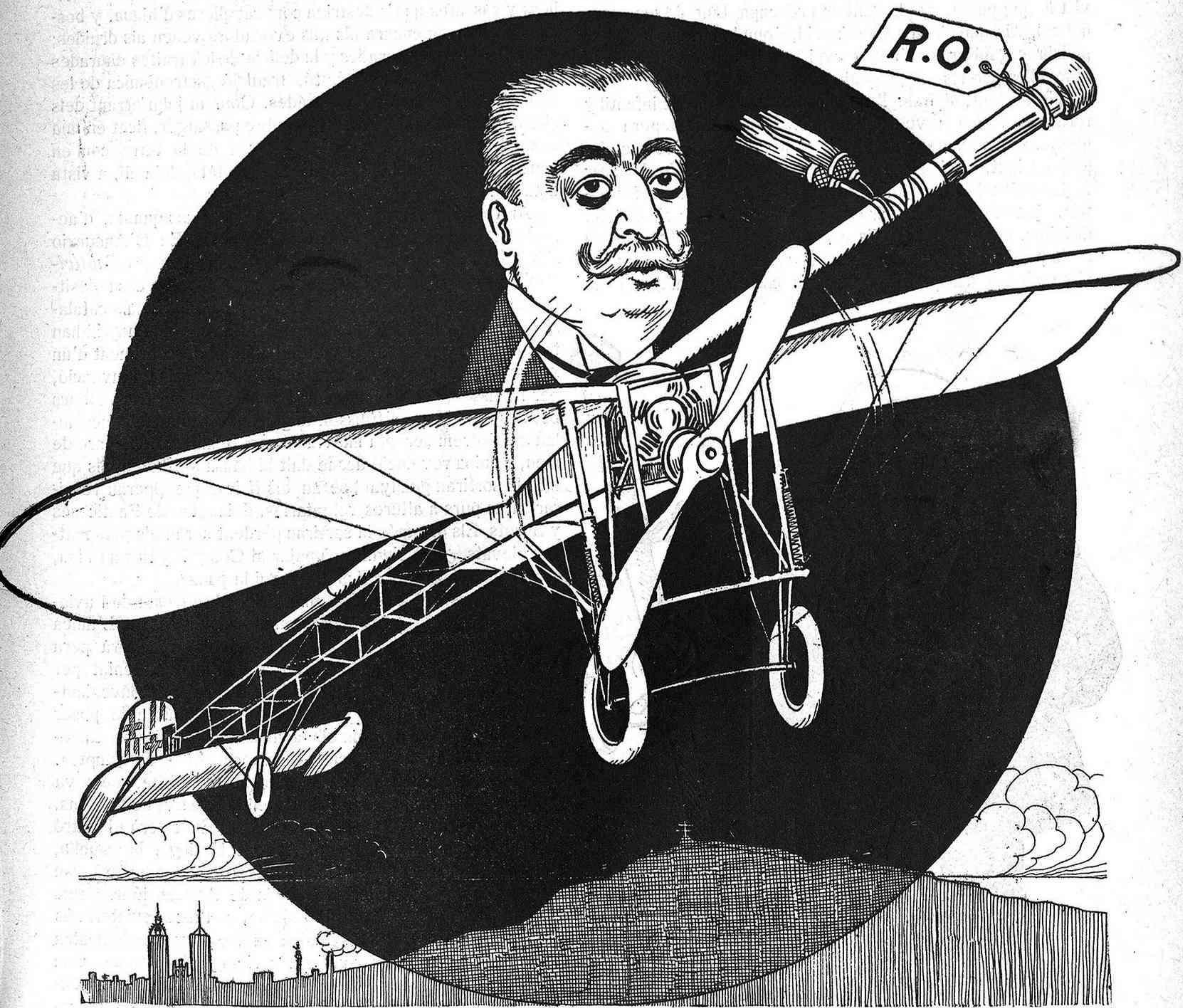
BARCELONA, 18 DE FEBRER DE 1910

NÚM. 1625 ————— ANY XXXII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

EL PRIMER VOL DEL NOU ALCALDE

Què farà?... Volarà gaire?
Sabrà mantenir-se en l'aire?
Callem, mirem y esperem:
d'aquí a un mes ja'n parlarem.

Aire!...

Quan l'Església catòlica ens recomana que caminem ab el cap baix, mirant a terra, pera recordarnos sempre, que la pols es la materia prima de l'home y que serà la darrera, lo qual pera molts constituirà el primer cas de conseqüència, heusaquí que un aeroplà no ens fa pensar en cap cosa terrena, y tot es guaitar al cel, com si el manà estigués a punt de tornar a caure. Mirem al cel y l'estudiem, y fins ens sembla interessant. L'Església deuria comprar uns quants aeroplans, vist lo que passa, que la gent se preocupa tant de les coses del cel, y ja que diuen que està buit, l'omplenariem, y fins se podria organitzar un bon servei de transports d'ànimes, d'aquelles que les esqueles diuen que pugen al cel.

No obstant, això de l'aviació me sembla un xic infantil y ruralista. Anem a veure l'aeroplà, com a Matadepera degueren anar a contemplar el primer automòbil. Sòrt que ningú ha caigut, però si se n'adonen són capassos de declarar festa nacional la de l'Hipòdrom y dir que fer vols es fer patria. Quan l'Oller va venir de París ab els planos d'un globo dirigible, en Junoy ja volia que se'l declarés globo adoptiu de la patria. De totes maneres, encara que's badi, entretenir-se ab els aeroplans resulta una cosa molt enlairada. Es

JA L'HI HAN PRESA

—Però si tot just me l'han deixada ensumar!...

clar que, passat el primer moment, veure volar un monoplà es lo mateix que veure un esparver d'aquells grossos, però els que tenen la mania del correr, els que arriben sempre tard a tot arreu, els que viuen ab apressurament, senten com els creixen ales y ja no hi han, pera ells, ferrocarrils, ni transatlàntics, sinó aeroplans. Y a fe que seran una cosa insípida y monòtona. Lo que'l camell al desert, això serà l'aeroplà al cel. En Rusiñol ja deia que ab el tren anavem més depressa, però que no podiem fruir l'encant de la terra, ni deturàrnosi on l'ànima tingués desitjos de repòs; que'l telegraf havia fet desaparèixer les distàncies pera poder portarnos més depressa les males noves. Doncs, figureuvos lo que dirà, y ab raó, d'aquets aucells ab benzina, que'ns portaran per l'espai sense oferir als ulls rès més que unes quantes aurenets y uns quants nuvols. Adeu poesia dels viatges ab florida d'atmetllers y cascates que's destrien com cabelleres d'aigua, y boscos seculars on encara els ulls evocadors veuen als druides; adeu l'encís de les parades y la delícia de les truites daurades y de la carn de cuixa de moltó, tradició gastronòmica de les estacions. L'aeroplà no fa parades. Com un jueu errant dels aires, dèu caminar sempre, y el pobre passatger, ficat en una mena de cove, anirà veient les coses de la terra com en aquells famosos dibuixos den Xaudaró, fets, deia ell, a vista d'aucell.

Ara, com que no n'hi ha més que pera uns quants, d'aeroplans, encara tenen una mica de poesia. En D'Annunzio s'engresca ab ells com un modest redactor de *La Publicidad*, però serà la seva una efímera poesia de cosa desitjada, que se n'anirà ab la possessió. Y com als ideals catalanistes, an això arribarem a no trigar gaire. Cada any hi han tres notícies que donen la volta al món: el descobriment d'un *suero* contra'l cancer, la cura de la tuberculosi y l'invenció, per l'Edisson, d'un senzillissims acumuladors electricis. Doncs bé, desseguida que l'Edisson tingui enlestits aquets acumuladors, tindrem aeroplà individual com tenim telefon. Mare de Deu, y quina revolució desde dalt hi haurà aleshores! Els que més hi sortiran guanyant seran els físics, que podran respirar aires purs a altures voluntaries, deixantse de Panticoses y Busots. Els que més hi sortiran perdent seran els personatges elevats. ¿Què significarà pujar al Congrés y fins a Palau, si tothom pujarà fins allí on li dongui la gana?

Sí, sí: cosa molt curiosa, molt original, aquesta de l'aviació, però sospito que'ns aburrirem massa per l'espai. L'única poesia de l'aire, les boires y els núvols, resultarà pera l'amor. Les parelles se n'aniran al septim cel, tenint per arcova un nuvol que ja's cuidaran d'arreglar convenientment els futurs fondistes de l'aire. Això sí, tindran de posar un retolet que digui, com els anuncis actuals de les carreteres, als aviadors: «Atenció! Hi ha perill. Aneu ab compte».

L'Església, seguint l'exemple del nostre bisbe, que's va reconciliar l'altre dia ab la ciencia en la central de telefons, se reconciliarà ab els aeroplans. Sant Elies serà el patró dels nous cavallers de l'espai, y ont hi tingui la capella, s'anirà a donar la benedicció als aeroplans, com ara van els animals a Sant Antoni. Y del dia de l'Ascensió ne farem la festa. Però mentres tot això arriba, una festa aviatoria es una festa mondana. Allí, a l'Hipòdrom hi estava tota la nostra gent, aixecant per primer vegada la vista y mirant al cel, com si tothom estigués tocat de poesia. Y qui més qui menos, pensava que allò estalviaria molts gastos de viatge de ferrocarril, com els elèctrics estalvien gastos de cotxe.

BUDOY

Postals

Del consell que vaig donarte,
pots estarme'n agrada;
però pagarme'l no intentis:
ni jo ho vui, ni tu podries.

El signarte la dressera
que al teu camí conduïa
va costarme tant, al menos,
com a tu't costà el seguir-la.

Estem en paus. Y no't dolguin
les llàgrimes d'algún dia:
¡Beneïta del cel la pluja
si per la terra es fructífera!

*

Per ma bondat, o feblesa
(que potsê de tot hi havia),
el teu seny m'omple d'elogis
y el teu cor me recrimina.

Alabances y censures
rebo igualment impassible,
perquè, en mitg de la desfeta,
tinc la consciencia tranquila:
també'l meu cervell s'ufana
d'haver pensat com devia...

(Y també'l cor, a tothora,
rebelantse'm diu:—¡Suicida!)

MIQUEL ANGEL

El desastre del diumenge

—Ja va veure volar al francès?

—No, però vaig sentir renegar als espanyols.

—Ah!... Es dir que va anarhi?...

—Naturalment... ¿Qui se n'està, tractantse d'un espectacle tant nou y tant *llamatiu*?

—Conti, conti... Diu que l'Hipòdrom estava ple...

—L'Hipòdrom, y el pla de cân Tunis, y la montanya de Montjuic, y el mar Mediterrani; tot ho estava.

—Però l'aviador...

—El temps va desbaratarho tot. Es clar: ¿qui s'aixeca ab aquell vent?...

—Jo'm creia que 'ls aucells no les miraven aquestes coses...

—Oh!... Els aucells no tenen enteniment, però els aviadors estan obligats a tenirne.

—De modo que, quan va ser l'hora d'alsarse...

—Varen dirnos que se suspenia la festa, y que ja ens en podiem entornar.

—Y *aquí fué Troya*...

—No; *aquí fué* el mercat de Calaf. No he vist en ma vida escandol com aquell.

—Crec que a la carretera hi havia un pam de pols.

—L'han enganyat: n'hi havia una cana. El desgraciat que queia, quedava enterrat en vida.

—Dimontri!...

—Y si per casualitat s'aixecava, els cabells se li havien tornat blancs.

—D'angunia?...

—De la pols que se li havia enganxat.

—Ja és extrany que tot allò no ho reguessin...

—¿Pera convertir en fang lo que era pols?... Bon negoci hauriem fet!...

—Y el tramvia?

—Si arribem a refiarnos d'ell, a hores d'ara encara seriem a cân Tunis.

—No funcionava?...

TIPOS POPULARS

—Ai, noi!... Ja no més quedem nosaltres dos!...

—Malament, ab pocs cotxes y fentse a bocins els pocs que hi havia. Al que no li saltaven les rodes se li torsava el trolley; al que no se li trencava el fusell se li rompia la plataforma.

—Y lo plens que devien anar...

—La gent s'enfilava sense mirar aon: als estrebs, a les finestres, a dalt de la coberta... Més que cotxes del tramvia semblaven establiments de cansalader ben proveïts: per tot se veien penjarelles de carn.

—Ja es extrany que l'autoritat, l'Ajuntament...

—L'Ajuntament, altra feina té en mirar com se malgastarà els cent mil duros que ara ha votat pera fer festes...

—No va haverhi desgracies?...

—Personals, no: ara, materials, tantes com vulgui. Automobils encallats, carruatges a trossos, tartanes desllorigades, barrets perduts, abrics fets a miques. Tota la carretera, desde l'Arsenal a Miramar, va quedar sembrada de feros, fustes, talons de sabata, bocins d'espardenya...

—Y ara, què?... Quan se fa la cosa?

—Diumenge, si el temps ho permet.

—Haig de mirar d'anarhi.

—A pesar de lo que li acabo d'explicar?

—Bah!... Jo ja soc valent, y... en pitjors trances m'he trobat. Quan el terremoto de Messina, jo hi era.

—Es que, víctimes apart, lo del Hipòdrom va ser molt pitjor.

—Com?...

—Vaya!... Això era pagant, y lo de Messina, al menos, va ser gratis.

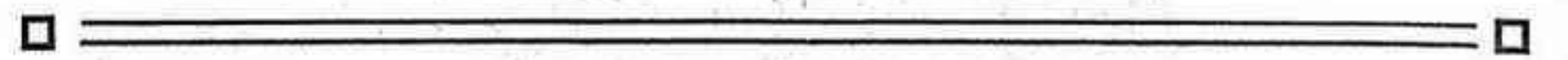
—Sigui com sigui, jo hi aniré.

—Si per cas, cregui'm: abans, fassi testament.

—No es mala idea!

—Y de lo demés, no sen preocupi. El cementiri ja és allí prop...

MATIAS BONAFÉ

Del senyor Collaso al senyor Roig y Bergadà

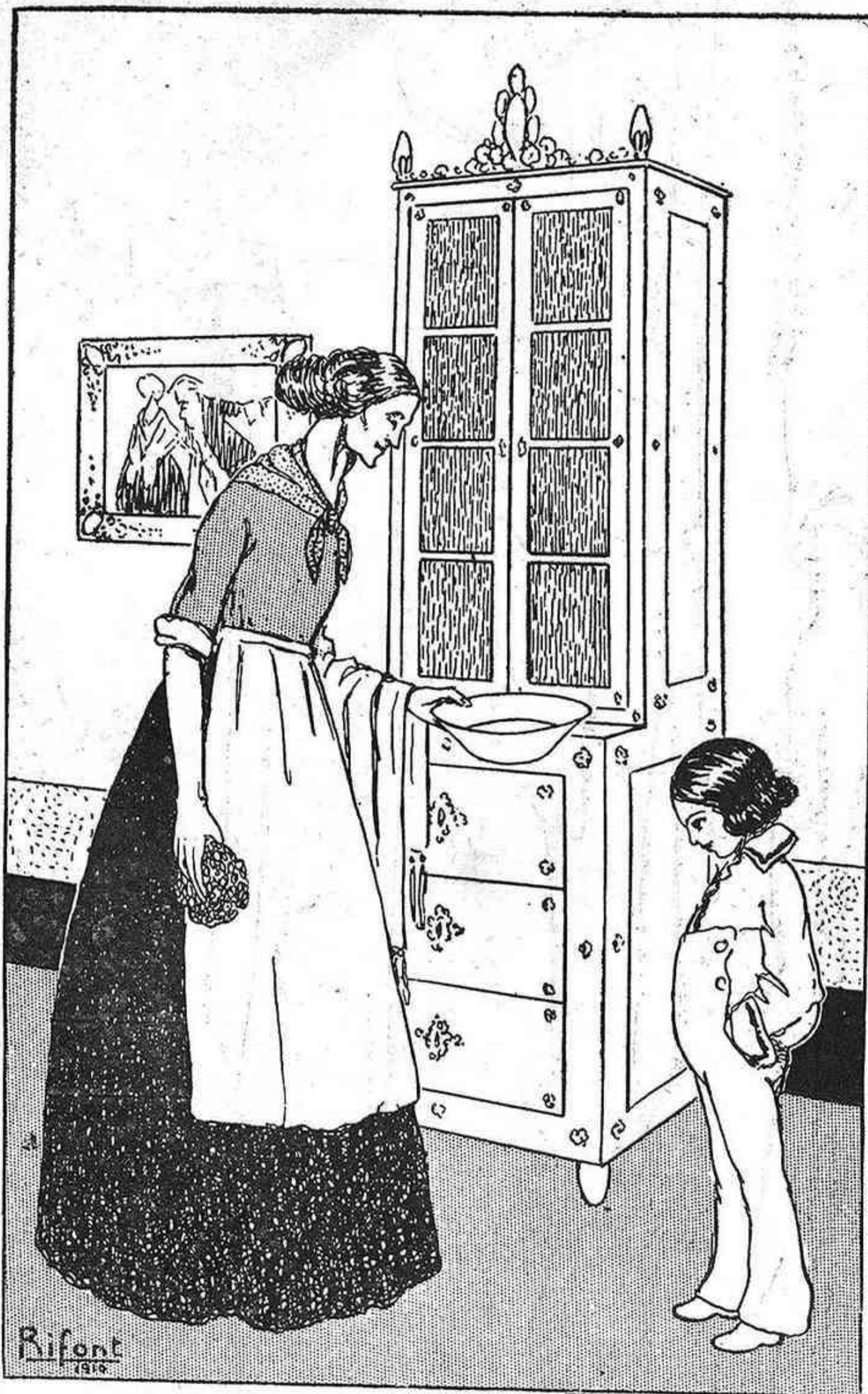
El cop pegat a Madrid per en Moret al caure de les alseries del govern, ha repercutit a Barcelona, de la mateixa manera que va repercutir a Canton aquell petó de que parla don Ramon de Campoamor. Com que en Moret ha deixat d'esser President del Consell, en Collaso ha deixat d'esser alcalde de Barcelona.

Per què? Perquè l'unitarisme lliga il·lògicament, absurdament, tots els organismes de l'Estat al poder central. Que passa per Madrid, ràpidament, un ministeri-cometa? Doncs un alcalde-cometa passa també per Barcelona. De manera que'l Madrid centralista no'n té prou ab anar ell malament, sinó que encara hi fa anar als altres. Y això ja és massa.

Ja que sens fa el tort, als barcelonins, d'imposarnos un alcalde de reial orde, al menys s'hauria de procurar que, quan l'alcalde compleix, estigués al capdavant de l'Ajuntament el temps necessari pera desenrotllar les seves iniciatives y pera colaborar fructíferament en la tasca del Municipi. Ab un alcalde nou cada tres mesos no hi ha manera de que les persones posades en el sitial de l'alcaldia fassin gran cosa de profit, per aptituts y per bones condicions que tinguin. Hi ha moments—que sovintegen massa—en els quals la política espanyola sembla un jòc de criatures.

Y és de doldre aquesta inestabilitat dels alcaldes, perquè ja fa alguns temps que a Barcelona tenim alcaldes bons, alcaldes aimants de la ciutat y respectuosos de la voluntat pública, que ab els seus actes fan oblidar el pecat original del nomenament de reial orde. D'ensà que Barcelona ha reivindicat la seva sobirania y ha aixafat el groller mecanisme caciquista, que ni el govern s'atreveix a nomenar persones antipàtiques a la ciutat, ni els alcaldes s'atreveixen a posarse en contra del poble. Els alcaldes barcelonins d'avui en dia no manen: s'han de limitar a complir, de la millor manera, la voluntat de l'Ajuntament y del poble que l'ha elegit.

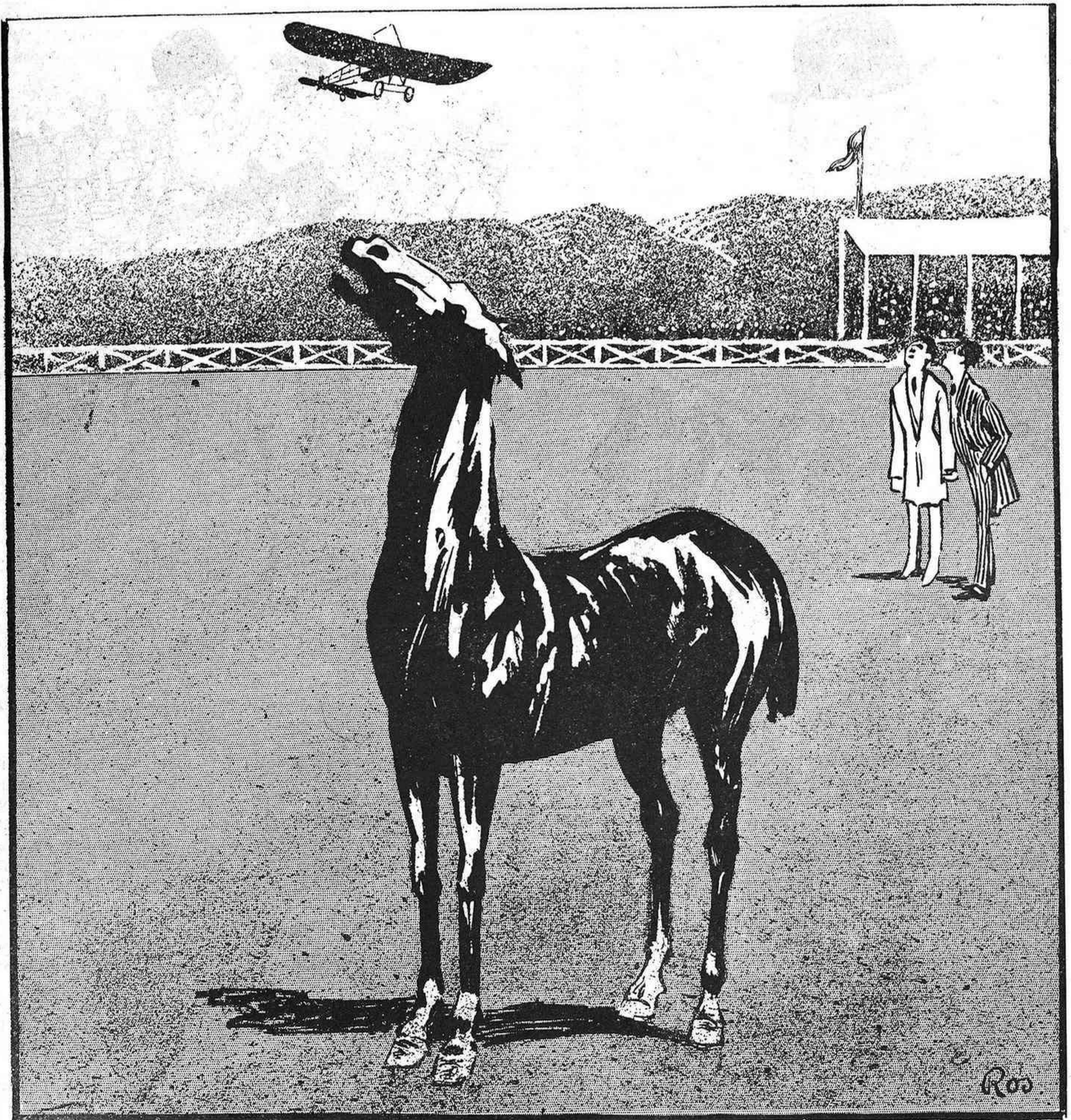
Ens sab greu que sen vagi el senyor Collaso, de qui no's pot dir mal respecte a la seva gestió en l'alcaldia. Y no és que'ns sàpiga greu perque sigui el senyor Roig y Bergadà el seu successor, sinó per les nocives conseqüencies dels carrecs de poca durada. Nosaltres tenim confiança en que'l nou alcalde mereixerà els nostres elogis y els de tot Barcelona. Per la nostra part, tenim més ganes de lloar coses bones que de censurar coses dolentes. Els antecedents personals y politics del senyor Roig fan esperar que farà, desde l'Ajuntament, una bona feina administrativa y política. Ara, a veure si, dintre poc temps, hi haurà un altre cambi de decoració en el teatre de la política espanyola, y haurem de repetir en aquestes planes les mateixes consideracions que fem avui.

ANGELET DEL DIA

—Apa, deixa't rentar la cara, que la mamà diu que ja l'aniras a veure la Salomé, quan la fassin en el Teatre d'infants...

—Sí..., vès..., quan l'hauran expurgada!...

CABALL DE CARRERES

Malviatge les competencies!... Té!... un aucellot que ve a pendre'm la parroquia!

Per de prompte, ja n'hi ha un que s'ha sentit tot content de l'entrada den Roig y Bergadà a l'alcaldia. Ens referim a l'aixerit Miró y Trepà, per qui era en Roig un contrincant terrible pera les futures eleccions de diputats en el districte de Sant Feliu. Entre la retirada den Roig y l'endegament o enjassament del Llobregat, han pujat molt les probabilitats de la reelecció del jove Laureà.

El cant del gall

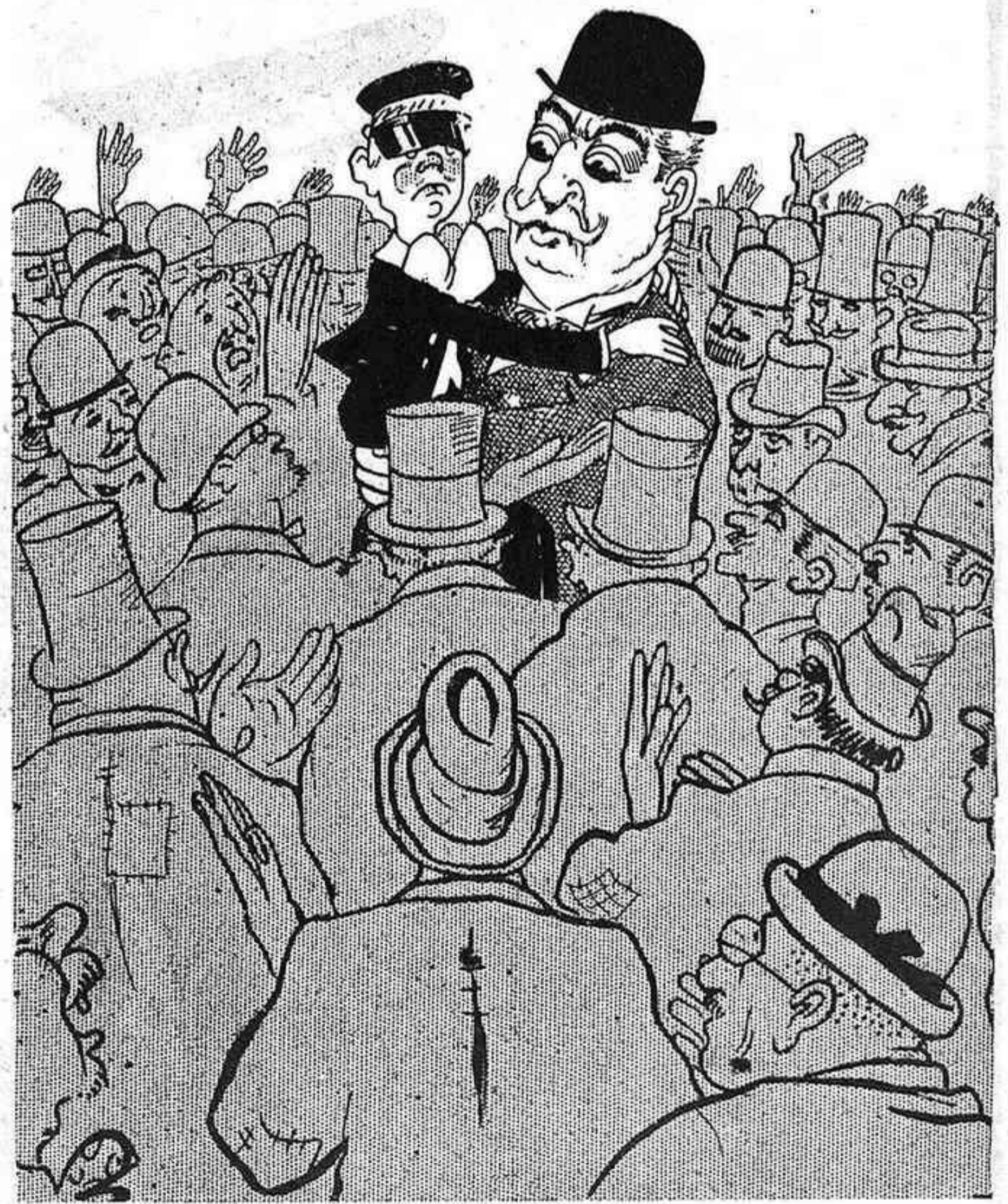
Heu vist quina emoció universal ha causat l'estrena de *Chantecler*, l'originalíssima obra del poeta francès Edmond Rostand? *Chantecler* no s'ha estrenat a París, ni a Fransa: s'ha estrenat *al món*, del qual es la Ciutat-Llum la capital indiscutible.

- L'estrena de *Chantecler* ha sigut un aconteixement mundial. Els diaris de per tot arreu li han dedicat més columnes de prosa y més gravats que a les més importants obres del

EL PARTIT CANALEJISTA A BARCELONA

Abans de la crisi ministerial.

Al saberse que en Canalejas era l'amo.

teatre nacional respectiu. Heus aquí una bella mostra de lliure cambi literari. Molts autors *indígenes* de les diverses nacions, partidaris, en literatura, del proteccionisme, protestaran, segurament, del reclam extraordinari, formidable, enorme, que s'ha fet a la darrera obra den Rostand.

Els francesos estan més orgullosos del poeta y de la seva creació zoològica que'l mateix gall *Chantecler*. Ab quina immensa satisfacció han sentit cantar, per primera vegada, sobre les taules del teatre de la *Porte de Saint-Martin*, al rei del galliner, a l'animal altivol y aimador del sol, que és el símbol de la Fransa! A l'endemà de l'ensaig general—que és la veritable estrena—un diari parisenc exclamava, radiant de joia, en grosses titulars: *El gall ha donat el seu primer cocorico* (1). *Chantecler*, ab el seu himne al sol y el seu himne a la nit, y ab la seva psicologia de corral, feu el miracle d'esborrar la visió tràgica de les terribles inundacions de París.

Però, és tant grossa, és tant admirable com se vé dient aquesta nova obra de l'ilustre autor de *Cyrano de Bergerac*? Es cert que l'èxit de public ha sigut brillant. Però els critics, els sacerdots de la crítica, que no tenen altra feina que la de trobar brosses al beure, rebaixen bon xic les proporcions de la valua de *Chantecler*. Fins hi ha critic que insinua que és una obra dolenta, la salvació de la qual se deu a la seva magnífica *mise en scène*. Com a composició poètica, nosaltres podem dir que hem vist, reproduïts en la premsa, versos mitjans, y dolents y tot, y d'altres d'inspirats y bellissims. Entre aquets darrers mereixen esser esmentats els de l'himne al sol, encara que li sàpiga greu al *Ugolino* d' *El Noticiero Universal*, que tot ho veu del color de la seva bilis.

També es veritat que hi ha persones a qui exasperen les obres den Rostand. Aproposit d'això, es conta una curiosa

(1) O kikiriquí, o quequerequec, com els lectors de L'ESQUELLA vulguin.

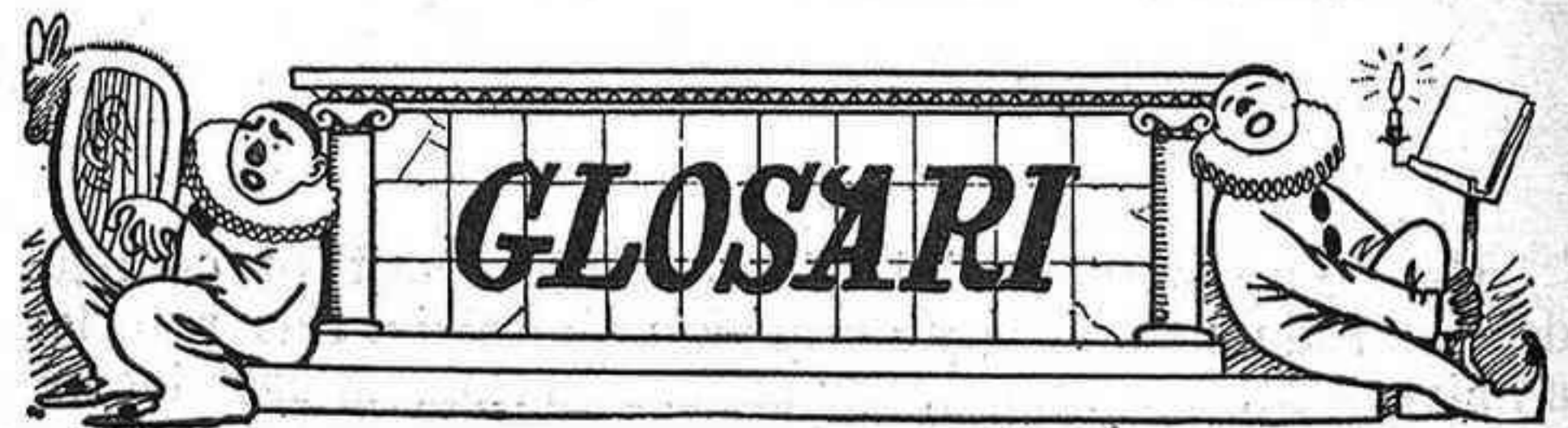
anècdota. No fa gaire temps que's conegueren personalment en Rostand y el fort escriptor francès Octavi Mirbeau, l'autor d'*Els mals pastors* y d'*El jardí dels suplicis*. Els dos literats sostingueren una llarga conversa. Després, els amics els preguntaren per l'impressió que l'un havia tret de l'altre. En Rostand digué: «Admiro les obres den Mirbeau, però no puc sofrir el seu caracter personal». En Mirbeau digué lo contrari: «Admiro el caracter personal den Rostand, però no puc sofrir les seves obres».

Chantecler donarà la volta al món, cantant gallardament. Per cert que'l corresponsal d'un diari madrileny a París escriu, en una crònica sobre *Chantecler*:

«Avis als traductors: si no compten ab que's pugui representar com se representa a París, deuen abandonar, per aquesta vegada, la seva acometivitat y el seu coratge pera aquesta mena d'empreses.»

Traslladem aquest avis an en Salvador Vilaregut, per lo que li pugui convenir.

WIFRED

MÉS DE LA CRISIS TEATRAL

En Gomila ha obert una informació, en el *Noticiero Universal*, sobre la crisi del teatre, de la que ja hi han dit el seu parer estimats companys de conversa pública. Respectant el pensar de cada hu, trobem motius encertats en lo que han dit en l'informació, però el glosa-

dor, que's veu que és tossut, ha de dar la culpa a qui l'havia donada: al públic; més que rès, al públic.

Anem a pams y tractem d'explicarnos.

S'ha dit y redit moltes voltes que'l periodisme ha mort el llibre. Els mateixos periodics ho diuen, els llibreters sen queixen, el poble ho creu, y si no sen queixen els escriptors de la nostra Barcelona, és que ni alè pera queixarse els queda. L'home modern porta pressa, té el temps just, no pot entretenirse, y l'informació periodística li dóna els fets condensats, els pensaments extractats, l'alcaloide de les noves y les idees en píndoles, un cop daurades y altres amargues. Que's llegeix més que abans no hi ha dubte; que's llegeix més depressa, també; doncs en el ram de les lletres la baratura y la rapidesa havien de perjudicar la calma.

Lo que diem del llibre y del periodic ho podem dir del teatre. El cinematograf y l'atracció són el periodisme an el llibre, y això està matant allò altre. La pel·lícula d'actualitat, l'acció ràpida del teatre per hores, l'atracció de pren y fuig, vénen a ser les gazetilles de l'informació teatral, l'articlet posat en plàstica, el glosari sense paraules, y això de que vagi tant depressa, y que sigui tant baratet, y un hi pugui anar a qualsevol hora, per forsa havia de fer mal al drama llarg, o bè sia el llibre, aon, ademés de les tres hores d'haverse d'estar an el teatre, té de sentir la conversa dels que parlen a l'escenari, y si la comedia és complicada, es té de capficar pensant, y el pensar ve a ser un treball que no agrada a tots els públics.

M. JULIEN MAMET

pilot del monoplà que actualment està fent proves al Hipòdrom.

MARIUS GARCÍA COMES

propietari del monoplà y deixeble den Mamet.

Al nostre no li agrada amoinarse, y per això li donem la culpa de que no vagi an els nostres teatres. Per tot arreu hi ha periodics, y molts més, y són més llegits, però en molts llocs hi ha molta gent que, sia per major cultura, sia perquè no en tenen prou de llegir les gazetilles, sinó que volen el comentari, després que han llegit el diari tenen de llegir la revista, y després de la revista, el llibre; com després d'una pel·lícula tenen de veure l'obra d'art. An aquets països que volem dir la pel·lícula és un medi, y aquí un fi; el cinematograf és fotografia, y aquí quadro definitiu.

El mal està, com havem dit, en que el nostre públic, en general, tanta importància dóna al cromo com a un quadro a l'oli, de qui sia; tant li faria una fotografia com un retrat del Greco o de Goya, si no estés enterat del preu; am més pler veu unes figures que passin depressa, marejantlo, que una comedia ben pensada, però que fassi pensar. L'ignorància que tenen d'art (y de coses que no són art) les nostres classes adinerades, és d'una forsa que esparvera. Són un capital fabulós totes les coses que ignoren. Les senyores, quasi en general, no més tenen la lletra justa pera no estarse de llegir, y, aixís y tot, sen estan; els menestrals, lo que saben (a l'hora que tanquem el Glosari) és de saber de votar; els fills dels senyors, de no anar a peu; y el poble (y no el vull adular), que sempre que's fa un xic d'art hi va ab tota fe, aquet, com que no té medis, té d'anar al cinematograf, no perquè el trobi mellor, sinó perquè el preu l'hi porta.

Quedem, doncs, que els uns per no poder y els altres per no voler, els teatres se van buidant y es van omplint els cinematografes. Quedem en que aquí a Barcelona, pel malgasto intel·lectual, ab gazetilles y manifestos en tenim prou pera anar tirant; quedem en que si al Marroc hi hagués cinematograf, y al costat un teatre d'art, el teatre d'art perdria, y quedem, en fi, en aquet quedar: Digam, de l'un cap de mes a l'altre, quantes pel·lícules menges, y et diré el senderi que tens.

Remei? No més n'hi veiem un: Escoles de tota mena, sien laiques, sien catòliques, que ensenyin més y ensenyin mellor, y que hi vagi més gent a voler aprendre.

Quan això vingui (n'hi ha per estona) també menjarem pel·lícula, però el paladar voldrà postres.

Y el poble que realment vol postres, si en té els paga, y si no'n té, els envia a cercar aon ne tinguin. La qüestió és voler, y aquí... tenim crisis.

XARAU

PAPERAM

EN MI HOGAR.—Colección de versos íntimos, por José Martus.—Poques vegades s'haurà donat a llum una nota tant íntima, tant sincera com la que tanca aquet petit volum de versos. L'autor ha agafat la branca genealògica de casa seva, branca florida pel sol de la fantasia y aromatisada per la sàvia de l'amor, de la que'ns en brinda esqueixos subtilíssims. Es materialment impossible analisar una a una les composicions, totes sortides del cor, tant sols del cor, d'aquet model de poetes familiars. Per això creiem que lo millor es copiar literalment algunes de les estrofes, espigolades al atzar. El llegidor, intuitivament podrà ferse carrec de lo demés.

Llegeixin y emocióinse:

«Ser de nobles aficiones,
fiel dechado de altruismo,
mente sana, alma perfecta,
corazón llano, sencillo.
Su primo y tío a un tiempo
no fué nunca mi sobrino;

por la edad y por el trato
éramos no más que primos.
¡Oh, jamás, jamás se olvidan
los seres como Narciso!

Al ascender mi hermanito
Francisquito, en raudo vuelo,
al pináculo del cielo,
era yo muy pequeñito.

¿Ya qué más ambicionar
mi tío Antonio, ya qué?
De Sanidad Militar
el Jefe Supremo fué.

Vino un tercero varón,
dos hembras luego han venido
que dos lindos bebés son;
cinco veces padre he sido
lleno de satisfacción.

Entonces, en aquel triste
trance, mi suegra, sonriendo,
entornó sus lácios ojos
para abrirlos en el cielo.

Sepa y cónstele la quiero
a mi tía Montserrat,
con el fuego soberano
de un afecto singular.

Ama de leche fuiste
de mi hermano mayorcito,
reputada y conocida.
Por esto, hasta que moriste,
te dimos el muy bonito
sobrenombre de *la dida*.

Avaloren el llibre un retrat del autor y un proleg del gran patrici manresà senyor Fius.

BALADES Y CONTES JAPONESOS.—Interessant volum de la *Biblioteca Popular de «L'Avenc»*. Han sigut molt ben seleccionats y pulcrament traduïts per don Eduard Llorens.

SALOMÉ.—Drama musical en un acte, poema d'Oscar Wilde y musica de Ricard Strauss. Traducció catalana aplicada a la musica y seguida de l'exposició temàtica, per Joaquim Pena. Al publicarse el drama varem dirhi la nostra. Cal tant sols manifestar avui que aquesta edició, llibret de l'òpera, està també molt ben presentada y resulta més econòmica.

L'AMOR ES CERT.—Assaig d'entreteniment escènic en un acte y en prosa den J. Oliva Bridgman. Com a pas de comedia no està mal. Forma part de la biblioteca «Joventut Teatral».

LA ECONOMÍA NACIONAL Y LOS HOMBRES DE ESTADO.—Discurs inaugural de don Guillem Graell. Va llegirse en l'obertura de curs del Foment del Treball Nacional.

COMEDIA DE COMEDIES.—Farsa en un acte de Martí Gial. Al estrenarse a Romea varem parlarne en la secció corresponent. Avui devem apuntar tant sols que és una obra que mereix ser llegida fins pels que l'han vista representar, encara que sols sia pera coneixer les acotacions, plenes de *sàtira crítica*. (Forma en la biblioteca de *La Escena Catalana*.)

L'ETERNA QÜESTIÓ.—Pas de comedia d'Avell Artís y Balaguer.—Presentada ab un art exquisit que acredita el bon gust tipografic de l'autor, acaba de sortir a llum aquesta bonica pessa teatral, que alcansà un gran èxit al Teatre Català, y que quedarà, segurament, de repertori.

SEPT SCIENCIES

ELS QUE SEN VAN

J. Roca y Cupull

En Roca y Cupull ens ofereix, com el pobre Sempau, un altre exemple d'aquesta vida d'abnegació intel·lectual; d'aquest heroic sacrifici de la personalitat en gracia al conjunt, si estèril en l'apariencia, de resultats tant feconds y duradors com l'existencia mateixa.

Model acabat de ciutadans, fou pera en Roca y Cupull suprema aspiració de la seva vida la realització de dugues aspiracions tant lloables, com les de fer una religió del seu art de tipograf y un culte de l'amistat.

Ab la seva ilustració vastíssima, ab el devassall de sos coneixements y lo refinat dels seus gustos, n'hauria tingut de sobres pera brillar en primer terme en la vida intel·lectual catalana. Una exagerada modestia y un apartament sistemàtic de tot quant significués ostentació de la seva personalitat, foren causa de que, qui tants mèrits comptava pera destacar de sos consemblants, es quedés en segon lloc, concretantse a aportar el seu esforç meritíssim a una tasca gaire bé anònima.

El seu major esforç intel·lectual va consagrarlo a l'establiment editorial de *L'Avenc*, que ab la perdua den Roca pot dirse que haurà perdut a l'únic home que avui encara el caracterisava. En cada una de les publicacions sortides d'aquesta estampa hi ha l'alénada vivificadora den Roca, qui, metòdic, silenciós y incansable, anà marcant en les planes gran part de la seva personalitat.

D'aquelles fulles, encara vibrantes per l'escalf de la seva ànima d'artista, ne guardarem etern record els admiradors de la literatura catalana, que al repassarles ens diran el talent que en el seu acoblament en Roca esmersà.

Poeta per excelencia, en aquet mateix perllongat esforç sapigué en Roca agermanarhi una alegria feconda, un voluptuós plaer, que, lluny d'abatrel, li feia trobar, en el renunciament de la notorietat, un suprem contentament de l'esperit.

Com a escriptor deixa en Roca, que ha mort en plena joventut, algunes traduccions que no reparam en calificar de selectes, y al servei de les quals posà les seves dots de prosador remarcable.

Home de cor generós y recta conciencia, sols els quins ens honrarem ab la seva amistat y ab el seu tracte sabem

LA DESPEDIDA

—Vamos, senyor Daironsas: bon viatge y fins que'ns tornem a veure.

del cert lo que valien el seu consell desapassionat y la seva opinió desinteressada.

Per quants acompanyarem el diumenge les seves despu- lles pot esser la memoria de l'amic un encoratjador exemple a seguir, ja que ella ens ensenya a trobar bellesa en l'acció, al ensemps que a perseverar en l'esfors colectiu desproveit de tota esperança de gloria.

J. A.

□ □ □ ————— □ □ □

TELÓ ENLAIRE

ROMEÀ.—*Cors de dòna* es una interessantíssima comedia de sentiment, en la que'ls autors, senyors Rusiñol y Martínez Sierra, arriben, ab procediments senzills, al cor dels espectadors; y és, además, una de les obres de més unitat y millor construídes del modern teatre català. Sense psicologies preparatories,

sense escenes episòdiques que destorbin el curs de l'acció, sens altra pintura d'ambient que la que's desprèn del admirable dia- leg, va transcorrent el drama d'aquella dòna de vida alegre, afrontada, avergonyida, y salvada, finalment, per sa propia filla, angel de virtut y de puresa. El primer acte, en el convent, és una troballa; artística, literariament y fins plàsticament resulta d'una bellesa extraordinaria. En els altres dos, a casa de la mare, s'hi desborden ab tota sa ingenuitat les ànimes de les protago- nistes en magnifiques escenes passionals, sense exageracions, d'una passió delicada, tendra; d'uns amors, els més veritables: el filial y el maternal. *Cors de dòna* és un drama pera fer sentir a les senyores y pera fer pensar y compadir als *senyors*. Té el gran dò d'emocionar sense amargar; entra endins sense violen- cies; punxa dolsament, en una paraula. Fins, tot y haventhi la mà den Rusiñol, no s'hi troben les sàtires del seu fiblador humo- risme.

Pot dirse que juguen l'acció únicament tres personatges: la mare, la filla y el comte, bon amic que fa d'*arreglador*; els al- tres són secundaris, però tots, fins els més insignificants, tenen el seu relleu y l'originalitat deguda.

Va contribuir al exit de la nova obra, que fou gran y ben

SECCIÓ DE MERCANCIES

—Aneuhi ab cuidado, eh? que és un bulto molt delicat.

espontani, l'excelent interpretació donada pels artistes de Romea. El primer y més sincer aplauso sia per la senyora Santolaria, que hi desgrana un meritíssim treball en el paper d'*Elena*; una felicitació com cal mereixen també el senyor Capdevila, en la presentació d'aquell esplendí marquès neurastenic ab vistes a la medular, y el senyor Guitart, per la naturalitat y vida que dóna al tipo del comte. Y, finalment, un vot de gracies a les germanes Baró, y als senyors Delhom y Laperera.

La direcció, bona.

PRINCIPAL.—De *Salomé* a *Pastilles Hèrcules*, de la més alta tragedia al vaudeville més picaresc y desencaixat. No's dirà, ara, que'ls teatres no procurin tantejar el pols del public. El nostre eclecticisme ens obliga a ser sincers. Vam emocionarnos en gran ab *Salomé* y ens havem divertit de valent ab les *Pastilles*. Es una comedia, aquesta, que no té altra virtut que la de enjogassar y fer apuntar la rialla als llavis de l'espectador; y que ho logra sobrerament ho certifica l'esclat d'alegria que promou a cada representació. Però hi ha que alguns sacerdots de la crítica s'han donat ara en classificar les rialles y en proclamar que hi ha una mena de riure prohibit. No hi ha dret, segons ells, al riure espontani y sorollós. A lo que no hi ha dret es a cansar, a ensopir, a fastigüejar al public, y tant val el geni creador de portentoses tesis com l'ingeni que véssa la gracia a doxo. La trama de *Pastilles Hèrcules* es enginyosíssima, y, acceptades ses inverossimilituts y sa verdor, que no arriba, de molt, a la del pàmpol intencionat ab què els hipòcrites còbreixen a Hèrcules, s'ha de confessar que la comedia dels senyors Hennequin y Bilhaud es esplèndida a tot serho. La gracia, la extrema gracia ab que estan pintats els tipos y combinades les escenes fa perdonar, atenúa, de sobres, la lleugeresa y la picardia. No es ni més ni menos intencionada que *La dame de chez Maxim*, que'l *Kikiri-ki*, que *Els Allotjats*, y que tantes altres celebrades. Els principals publics d'Europa y d'Amèrica l'han aplaudida, y aquí, que volem tenir tant esperit mundial, havem d'exercir de *dòmine* de la «Defensa Social» damunt d'ella? ¿Es que'ns volem europeisar acceptant tant sols un punt de vista, un criteri, una moral, una escola, una manera de fer?... Critics que han escoltat sense protesta, y que fins han alabat els couplets de *La Gatita* y les grolleries de *El Ratón* y *El arte de ser bonita*, s'indignen davant d'unes pastilles reconstituyents que, si no curen..., no maten. ¡Vaja, señores!...

El llenguatge... Verament, el llenguatge no és gaire florit... Y sinó, fixinshi: no se sembla gens, gens, al que usen els personatges de *Salomé*... El traductor hagués atinat en fer parlar an en Santpere ab la bella parla d'*Herodes* o de *Johanán*, hauria doblat l'exit, segurament.

L'execució, bona per part de tots. En Santpere, colossal.

En fi, com que havem de quedar en alguna cosa, quedem en que *Pastilles Hèrcules* és una comedia que no's pot anar a veure. Enténghinbe: *no's pot anar a veure*... Y si sen volen convencer, arríbinse, qualsevulga tarde o qualsevol vespre, al *Principal*.

Que suposo que és lo que farán, encara que no'ls ho aconselli.

L. L. L.

Sempre succeeix lo mateix: els que més ens estimen són els que més aviat ens deixen.

Així ha ocorregut ab el governador senyor Suárez Inclán, de qui Barcelona, segons ha descobert *El Diluvio*, tants y tals beneficis n'hauria tret, que la nostra ciutat, baix el seu mando paternal, estava en camí de convertirse, a no tardar, en una sucursal dels Camps Elíseus.

Barcelona no'n sabia una paraula d'això; però ara—jara que sols ens queden ulls pera plorar el bé que perdem!—s'ha averiguat tot.

Llegeixin; llegeixin y desespérinse.

Si el senyor Suárez Inclán hagués continuat exercint de governador d'aquesta ínsula—*El Diluvio* ho diu—els barcelonins hauríem disfrutat de tot lo següent:

Obertura de totes les escoles clausurades.

Ampla amnistia que l'home tenia ja quasi a punt de solfa.

Establiment de la tant desitjada zona neutral en el nostre port.

Construcció d'una estació ferroviaria monumental.

Y un abundant caudal d'aigües potables, que segurament pensaria trèureles del diposit que deü haverhi a la cuina del Govern civil.

Desgraciadament pera nosaltres, don Felix, que tant belles sorpreses ens reservava, ocupat en perseguir a la premsa y en fer revelacions terrorífiques que després ha hagut de tornarse a envainar, no ha tingut temps pera convertir en realitat ni un sol dels seus admirables propòsits.

Barcelona està de pésam.

Governador com aquet no'l tindrem mai més, mai més!

Així, al menos, ho esperem.

Xim, xim, xim!...

Saben que és això?

L'eco del petit concert que una *tuna* d'estudiants madrilenys va donar al Ajuntament el passat dissabte.

Oh, l'alegre joventut!

Desde aquí, la comitiva estudiantil tenia el propòsit de traslladarse a Niça, y no sabem si a algun lloc més.

De totes maneres, se suposa que quan els aixerits excursionistes tornin a Madrid tindran ja molt avensats els ensaigs de la nova pessa titulada *La carabassa*.

Y que pel Juny podran estrenarla, ab l'exit que's mereixen uns estudiants que, en comptes d'estudiar, sen van pel món tocant els ferrets y el pandero.

L'endemà de la caiguda de don Segis, *El Imparcial*, diari den Gasset, va sortir d'allò més enfadat, dient una pila de coses gruixudes, y disparant, sobre tot, contra els elements lliberals que han intervingut en la solució de la crisis.

Es deliciós aquet periodíc.

Quan se tracta de fer pujar al seu amo al ministeri, troba molt posat a la raó que hi intervingui tothom; fins la gent de París, y la de Londres, y la de Pekin.

Però quan es qüestió d'expulsarlo del poder, voldria que no hi intervingués ningú; ni els mateixos espanyols.

Tant pot l'afició a la menjadora!

Ara sí que estem frescos!...

Pera inspeccionar, abans de tirarlos a terra, els edificis afectats per la Reforma, a fi de veure si hi ha en ells objectes de valor historic o arqueologic que'ls fassi dignes de ser conservats, l'Ajuntament ha elegit una comissió.

Y entre'ls regidors nombrats hi ha el senyor Morros!

Anda, salero!

Ja'ns podem preparar pera veure edificis «sobre la taula».

A conseqüència del mal temps que's va girar, les proves d'aviació anunciades pel passat diumenge a l'Hipòdrom no pogueren realitzar-se.

En cambi s'afectuà un'altra prova:

La de que a Barcelona no hi ha autoritats, ni previsió, ni cultura, y que això, més que una capital ab vistes a Europa, és un poblet gran ab vistes al Riff.

Y váyase lo uno por lo otro.

Se diu que, vist l'entusiasme despertat per l'aviació a Barcelona, hi ha el propòsit d'intercalar, en el programa de les vinentes festes del Maig, diversos actes d'aquet sport, el principal dels quals serà la volada d'un monoplà pilotat per la comissió organitzadora de les festes del ram popular.

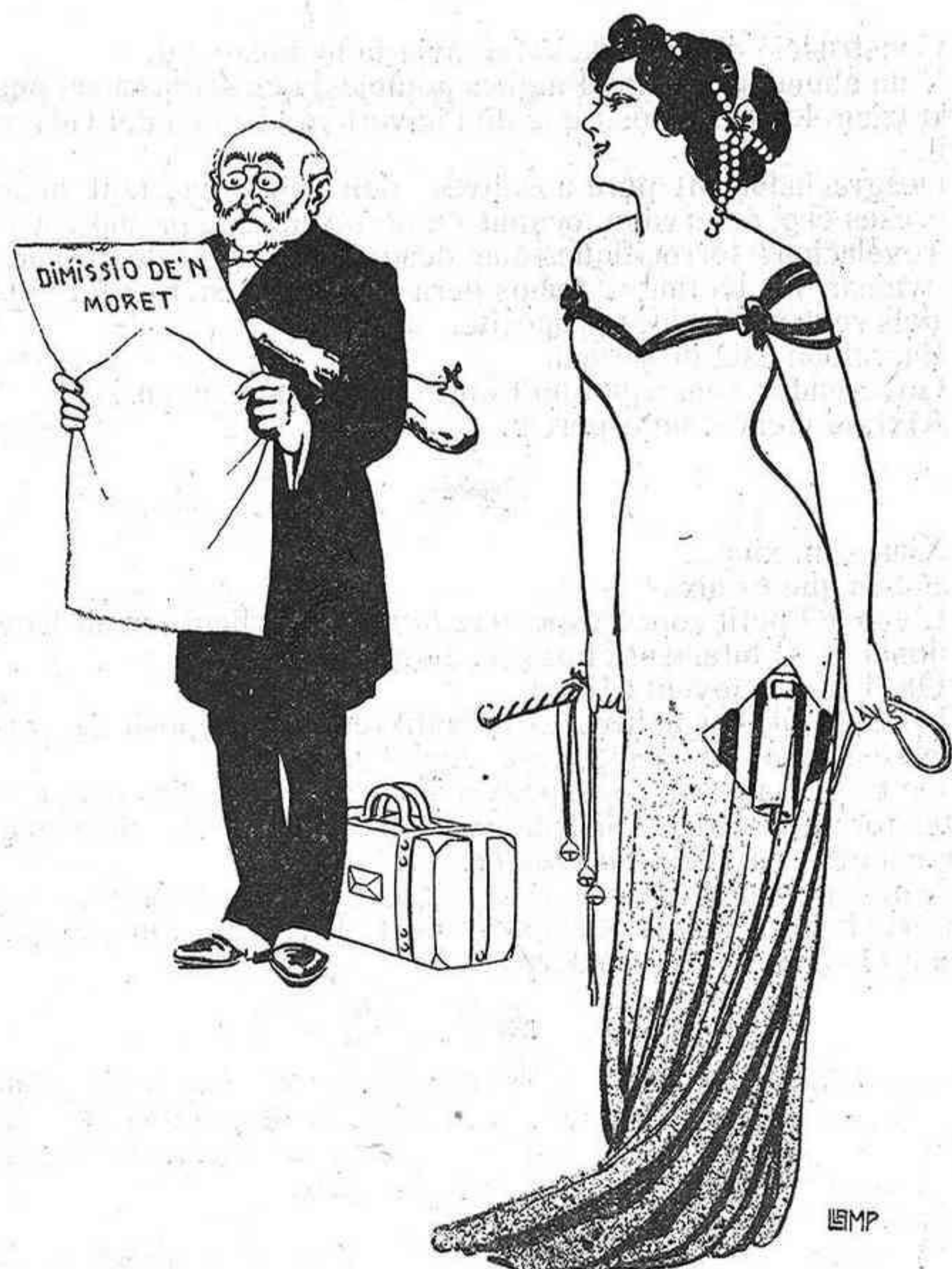
Les tres gracies municipals tenen interès en que per tothom siguin reconegudes les seves mires elevades.

Segons *Las Noticias*, en Moles, diputat republicà, va felicitar an en Canalejas pel seu adveniment al poder.

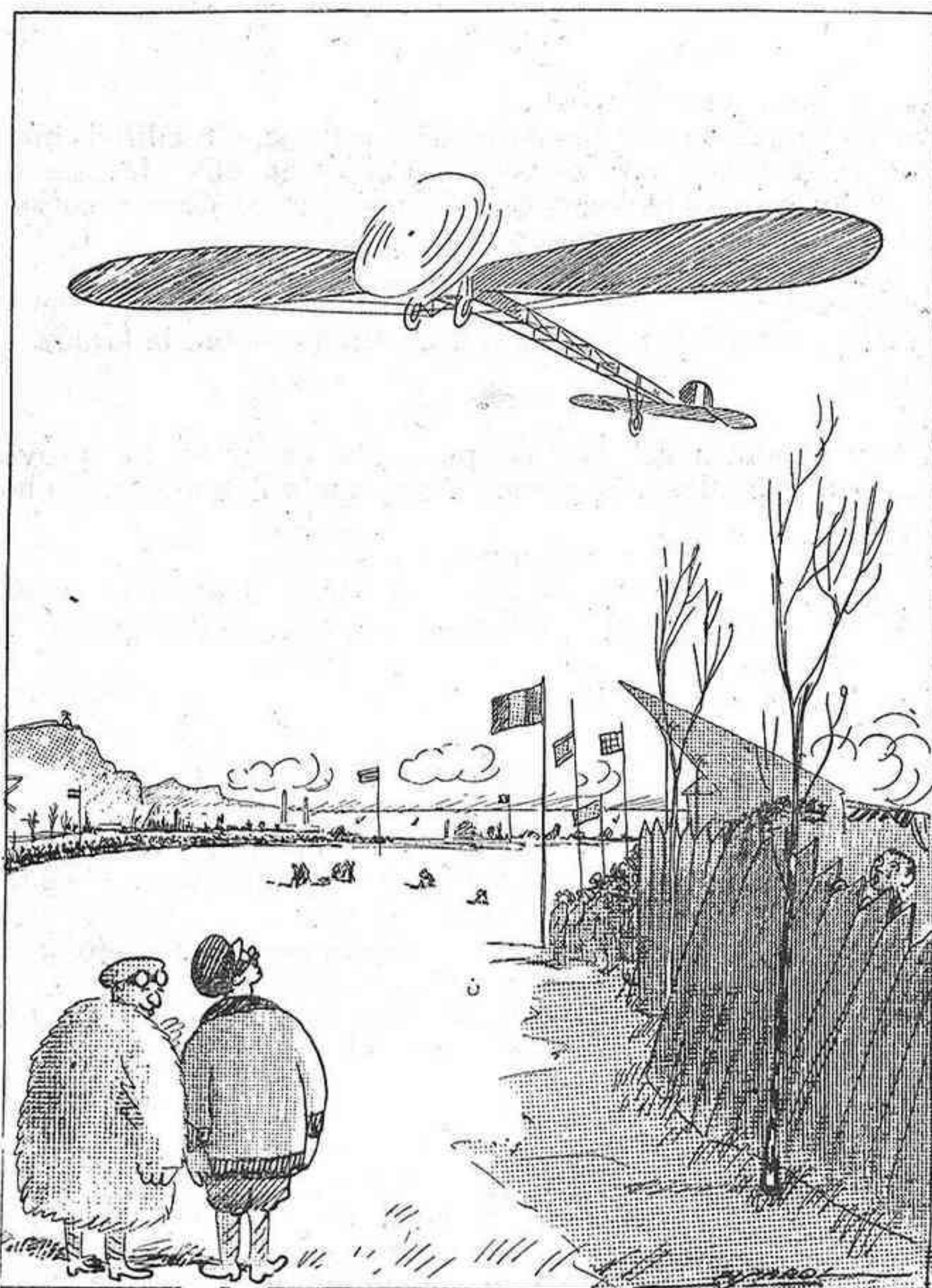
En Moles, naturalment, va desmentirho.

Las Noticias torna a parlarne, y diu que van sentirho dir al propi interessat.

FINIS!...

—Pobre senyor!... Quin disgust!...
Ara que ja comensava a estar entrenat en la persecució dels periodics!...

CHAUFFEURS ENVEJOSOS

—Aquets sí que ho tenen bé. Per més que corrin, ¡vès qui els penyora!...

L'interessat protesta y diu que ell no ha fet tal cosa.
Las Noticias tornaran a dir que sí.
En Moles tornarà a dir que no.
Y nosaltres seguirem creientho.
Qui ens pot provar lo contrari?

La Publicidad publica una secció retolada «A vuela pluma», en qual secció molt sovint hi ha versos.

Dies passats n'hi havia uns de dedicats als nous ministres, y d'ells en retallem aquesta quarteta:

«Arias Miranda y Aznar,
nuevos en el ministerio,
su programa es un misterio
y no se puede apreciar.»

No es pas el programa aludit el misteri gros, no. El misteri, y difícil d'aclarir, es el saber aont han après de gramàtica y lògica els redactors de *La Publicidad*.

Tant facil que és no escriure, y que la gent d'aquella casa no ho vulguin entendre!

No hi ha rès al món comparable a l'espiritualitat dels francesos.

M. Mamet, el pilot del Blériot que actualment tenim a Barcelona, el dilluns passat va fer un vol en honor de la redacció de *La Publicidad*.

M. Mamet va ferho pera donar una prova d'agraïment als que, ab la seva prosa pulcra y castiza, tant han ajudat a que ell, en els pocs dies que fa que està entre nosaltres, aprenguéss ràpidament el castellà.

Venint de Càn Tunis, diumenge passat:

- Això es incalificable!...
- Això es indecent!
- Y volen organisar festes!
- Y volen fer venir forasters!
- D'això en té la culpa en Lerroux!
- D'això en té la culpa en Cambó!
- Home!... No li sé veure la punta.
- Es que la pols la tapa.

La Lliga Vegetariana de Catalunya ha celebrat una vetllada literari-musical en la qual un senyor Langlois va fer un discurs enaltint la bellesa de la dòna.

Opinem com el senyor Langlois, en això de l'enaltiment de la bellesa de la dòna.

En lo que noensem igual és en lo de que a la dòna, pera ferla hermosa, se l'hagi de condemnar a menjar cols, broquil y espinacs.

A nosaltres ens agraden revingudetes.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:
Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de suscripció:
Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

EL NEGOCI PERILLA

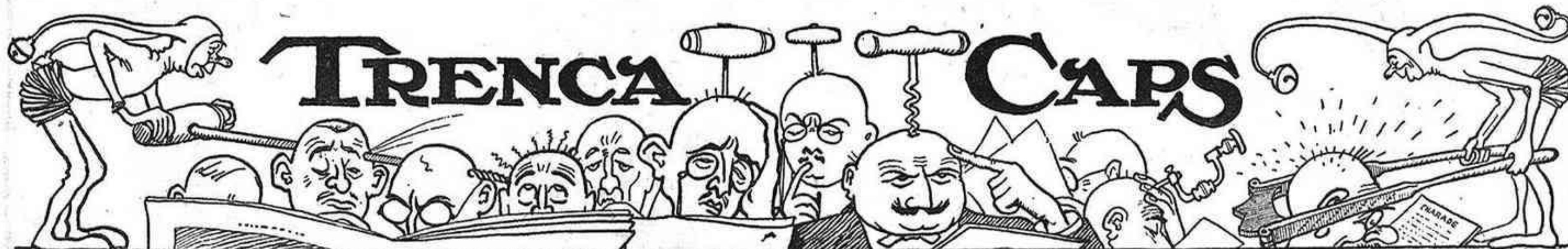
—Si això prospera, ja déu misses pera anar al cell!...

CIENCIAS Y PACIENCIAS

UN RENTA-MANS

Hi ha ocasions en la vida, en què un home, per polit y curiós que sia, s'ha d'embrutar forsosament les mans. Pilats, segons la Biblia, se les va rentar públicament; molts regidors, en cambi, se les empastifen cada dia y no se les ensabonen mai. Això, doncs, és qüestió de gustos més que d'higiene. Nosaltres ara ens dirigim a tots aquells que, víctimes d'un accident fortuit o per culpa del ofici que gasten, se les embruten ab materies greixoses y ab les quals el sabó no hi pot rès. En aquets casos, no hi ha com fregar-se bé les mans ab oli de màquines, magnific disolvent de tota mena de grassa; aixugades després y repetida l'operació dues o tres vegades, se renten tot seguit ab oli vegetal, que's cuidarà de disoldre l'oli mineral; s'aixuguen altre cop, s'ensabonen ab sabó comú... y ja estan en disposició d'un *besa-manos*.

TRENCA CAPS

XARADES

I

M'estava fent un forat per colgarhi un puntal, quan compareix en *Total segona-primer-girat*, y em preguntà:—¿Què fas, Bru, en aquesta carretera?
—Vull posarhi una barrera porque no hi passi ningú.

F. DE C.

II

De *hu-dos-tres* vaig disfressarme; la Carmeta, de *total*; vestits d'aquesta *hu-tres-quatre* anarem per Carnaval.

MANEL SOMS

CONVERSA

—Que fas de paleta, Pere?
—No, faig de lo que acabes de dir.

M. A.

GEROGLIFICS

I

IA	POE	POE	
IA	PEL	PEL	
BURRO			MONA
VIOLA			RALS

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA.

II

E	NX	E	
PA	PE	PI	PU

P. ROMAGUERA.

III

MOSCATELL	CA
-----------	----

JOAN ROCABERT

ANAGRAMES

I

Estantme ahir recolzat en la *total* de l'escala, vaig rebre un *tot* de Mongat dient que la *Tot* està mala.

P. y M. CORTACANS

II

En *Tot* cantava molt alt la celebrada *Total*.

R. A. (a) PAU DE LES C. C.

III

El *Tot*, home decidit, prò d'alegria *total*, va comprar a un preu molt alt un *total* molt aixirit.

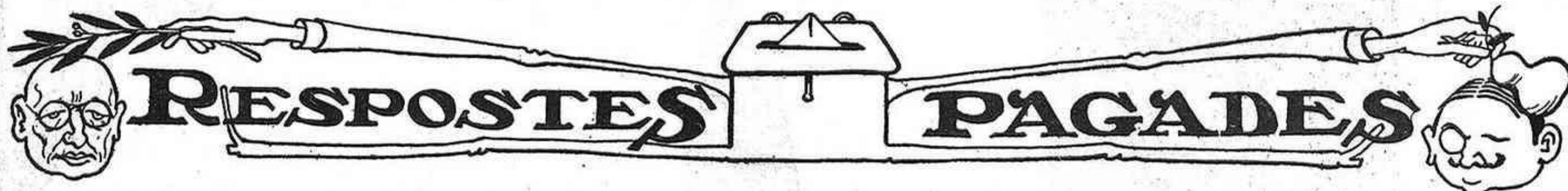
F. VILANOVA MACAU

SINONIMIA

Vull comprà un *tot* a *Total* que'm costarà un dineral.

RAFEL PLANES Y TOLOSA

SOLUCIONS als darrers *Trenca-caps*: A la Xarada I: *Sal-vi*.—A la Xarada II: *Pau-la*.—Al Intringulis: *Passanant*.—A l'Anagrama: *Sadurní-Darnius*.—Al Geroglific I: *Cinc pessetes*.—Al Geroglific II: *El pa es el primer aliment*.—Al Geroglific III: *Com més escombres, més canyes*.—Al Geroglific IV: *Postres*.—Al Geroglific V: *Si de deù en treus deù, resta rès*.—Al Geroglific VI: *Els decents són els menos*.

RESPOSTES

PAGADES

Joan Rocabert: Es bastant enginyós y es publicarà.—T. Canas: Doncs, miri: *por respeto a las canas* no li dic que'l que'envia es un gros bunyol.—J. C. F.: M'han semblat insubstancials, ja li diré...—Pere Cortacans Serra: El segon m'agrada més que'l primer. Per lo demés, ja pot pensar que tenim interès en contestar a tot lo que sens remet.—Un de cal Pere Burreta: Això de la *Gumersinda* no 'ns serveix.—Ll. S. C.: Si's tractés d'*alguna falta*, com vostè suposa, ab molt gust li corretgirem, però, ai, fill! si n'està empedrat!...—Carles Delfaig: Les errades foren lo de menos; lo que no té adob es l'assumpte, que cau d'ignoscent... Respecte a lo altre, vostè tindrà tanta raó com li sembli, però, *amigo*, s'ha de passar per aquí o per la porta.—Joan A. Anglès: Soler? Soler?... Ab la *r*, sí, senyor... Nosaltres el creiem ben català.—Modest Vidal: Tenen quelcom d'aprofitable, encara que no's distingeixen per sa originalitat.—P. Dacet: L'esquitx anirà, arreglat.—Clarinet: Que nosaltres sapiguem, no hi ha ningú que mereixi esser tret. Així y tot, la sàtira no interessaria a ningú.—Nassari Faristol: Ho traspassem al nostre confrare *La Campana de Gracia*.—J. Romani C.: Home, home! Això passa d'epigramatic...—M. Garriga y C.: No 'ns convenen.—Un nyèbit: Comensi per les beceroles, crèguim.—Sofiasse: Li deiem, si mal no recordo: «Els seus versos, ademés de l'escassa unitat, tenen el defecte de ser poc cisellats».—Jobico: Rebut, y gracies.—Agustí Esclasans Folch: No és que estiguin malament, els versos... Es que'l sistema ha passat ja de moda. Ho sento.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

OBRA NOVA

Edició popular

EL REDEMPTOR

den SANTIAGO

RUSIÑOL

Preu UNA pesseta

EDUARDO MARQUINA

CANCIONES DEL MOMENTO

ODAS DE LA CIUDAD

Y

HORAS TRÁGICAS

ACABA DE PUBLICARSE

PRECIO 3'50 PESETAS

La Revolución de Julio en Barcelona

SU PREPARACIÓN

SUS VÍCTIMAS

PROCESO FERRER

Recopilación completa de los sucesos y comentarios
por

JOSÉ BRISSA

Un en tomo 8.º con un sinnúmero de fotografías.

2 PESETAS

OSCAR WILDE

SALOMÉ

Edición ilustrada Ptas. 2

CARLES RAHOLA

El Llibre de l'August d'Alzina

Ab un proleg den GABRIEL ALOMAR

UN VOLUM, PTES. 2

AVELÍ ARTÍS

Preu UNA Pesseta

L'ETERNA QÜESTIÓ

MECÁNICA DE TALLER

Procedimientos y manipulaciones
de general aplicación en los talleres de
Norte América

Traducción directa del inglés por

D. EMILIO LOZANO, Ing. Ind.

Un tomo de más de 320 págs., tamaño 16×22 c/m.
con 593 grabados

En rústica, 6 pesetas

Encuadernado, con relieves, 8 pesetas

ROBERTO GRIMSHAW, Ingeniero

El Moderno Constructor Mecánico

Procedimientos y manipulaciones de
general aplicación

en los talleres de Norte América

Traducción directa del inglés por

D. EMILIO LOZANO, Ing. Ind.

Un tomo de más de 320 págs. tamaño 16 × 22 c/m.
con 222 grabados

En rústica, 6 pesetas

Encuadernado, con relieves, 8 pesetas

A G. Seavy-R. Grimshaw, Ingenieros

Manual Práctico del Tornero Mecánico

Tratado escrito en presencia de las
mejores obras consagradas al

TORNEADO Y ROSCADO DE LOS METALES

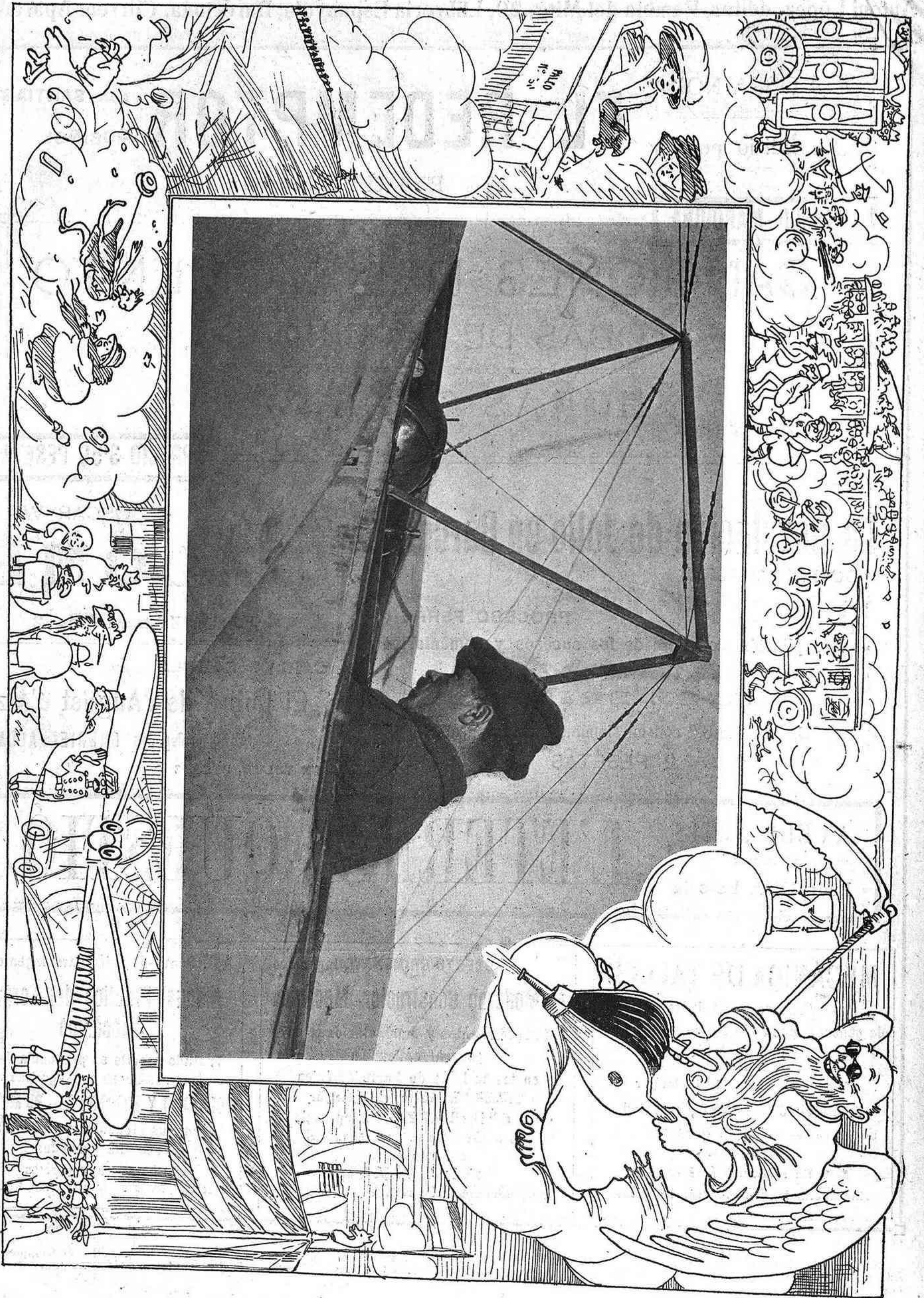
Forma un elegante tomo ilustrado
con 135 grabados

En rústica, 4 pesetas

Encuadernado en tela inglesa, 5 pesetas

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mutuo o be en sellos de franqueig a l'editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademès, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

M. JULIEN MAMET EN EL SEU AEROPILA

*El diumenge va sortirnos un poquito desigual;
esperem que una altra volta tot anirà més com cal.*